KD:N SOPEUTUSESITYS

Tärkeimmistä tinkimättä.

Näin vahvistamme Suomen taloutta **9 miljardilla eurolla**.

Kristillisdemokraatit
Kristdemokraterna

TÄRKEIMMISTÄ TINKIMÄTTÄ!

Kristillisdemokraattien näkemys julkisen talouden sopeuttamistoimiksi – syksy 2026

JOHDANTO

Julkisen talouden sopeuttamisen tarkoitus on Suomen liian suureksi paisuneen julkisen velan ja budjettialijäämän pienentäminen. Suomi on jo yksi Euroopan velkaantuneimpia maita. **Leikkaukset, julkisten palveluiden heikentäminen tai verojen korotus eivät ole sopeuttamisen päämäärä.** Sopeuttaminen on väistämätön keino julkisten palveluiden turvaamiseksi myös tuleville sukupolville. Samalla on uskallettava uudistaa rakenteita, purkaa päällekkäisyyksiä ja tehostaa toimintaa.

Sopeutustoimet ovat myös osa **kansallista varautumista**. Jos julkinen talous kriisiytyy, heikkenee yhteiskunnan kyky kestää yllättäviä tilanteita ja kriisejä.

Toimenpidelista ei ole kattava ja lopullinen vaan puolueen keskustelunavaus ja tilannekuva syksyllä 2026. Lopulliset päätökset sopeutustoimista on valmisteltava huolella osana vuoden 2027 hallitusneuvotteluja – laajasti eri tahoja kuunnellen.

Myöhemmin julkaistavassa talousohjelmassa esitellään KD:n pidemmän aikavälin **talouspoliittisia prioriteetteja**. Kesällä 2026 on julkaistu mm. puolueen Yrittäjyysohjelma ja Työllisyyspoliittinen ohjelma.

KD hakee säästöjä julkiseen talouteen laajalla kammalla. **Kohdentamalla sopeutustoimet ja maltilliset veronkorotukset laajalle** ei kenenkään arki vaikeudu liikaa, kilpailukyky ei heikkene, eikä mitään keskeistä yhteiskunnan toimintoa romuteta. Tarvitaan rohkeutta uudistaa, mutta toimivia ja välttämättömiä rakenteita ei ole varaa heittää romukoppaan. Mitä vaikeammat ajat, sitä enemmän jokaisen panosta tarvitaan!

Tärkeimmistä ei voi tinkiä! Kristillisdemokraatit eivät kannata leikkauksia, jotka kohdistuvat lapsiperheiden arkeen tai huoltovarmuuden ja sisäisen turvallisuuden ytimeen, kuten maatalouteen, poliisitoimeen ja oikeuslaitokseen. KD:n sopeutusesitys ei myöskään nosta välttämättömimpiä arjen kustannuksia. **Välttämättömyyshyödykkeiden**, kuten ruoan ja lääkkeiden arvonlisäveroa esityksessä lasketaan.

Kaikki on pidettävä mukana! Etenkin lapsiperheiden perustoimeentulo on suojattava leikkauksilta. Sosiaaliturvauudistuksen jatkamisella kohti KD:n kannustavan perusturvan mallia on saavutettavissa kannusteita työlle ja säästöjä etuusmenoissa.

Yritystoiminnan kannattavuudesta ja toimintaympäristön vakaudesta on pidettävä huolta ja kotimaista omistajuutta on vahvistettava. Siksi KD ei esitä esimerkiksi **yhteisöveron tai perintöveron korotusta** tai muita merkittäviä muutoksia **yrittämisen ja yritystoiminnan** verotukseen.

Alla lueteltujen sopeutustoimien yhteissumma on noin 9 miljardia euroa vuoden 2031 tasolla. Lisäksi on esitetty joitain sopeutustoimia, joille ei ole toistaiseksi tarkkaa vaikutusarviota, mutta joista osa on potentiaalisesti merkittäviä. Myös rakenteellisia uudistuksia on tarpeen jatkaa.

TILANNEKUVA JA SOPEUTUKSEN TOTEUTTAMINEN

Parlamentaarinen finanssipoliittinen työryhmä asetti helmikuussa 2026 alustavan tavoitteen julkisen talouden vahvistamisesta noin 8–11 miljardilla eurolla seuraavalla vaalikaudella. Tämän toteutuessa valtion- ja paikallishallinnon yhteenlaskettu alijäämä olisi 2–2,5 % suhteessa BKT:hen vuoteen 2031 mennessä. Myös KD on sitoutunut tavoitteeseen. Työryhmän on tarkoitus päivittää vaalikauden tavoite tällä tietoa tammikuussa 2027.

EU:n finanssipoliittiset säännöt vaativat Suomelta arviolta vähintään 8 miljardin euron suuruista julkisen talouden vahvistamista vuoteen 2031 mennessä. Se voidaan EU-sääntöjen mukaan toteuttaa oleellisesti vain suorilla menoja tai veroja koskevilla sopeutustoimilla, ei rakenneuudistuksilla. Tämä ei tarkoita, etteikö talouden kasvua vahvistavilla toimilla olisi pidemmällä aikavälillä paljonkin merkitystä.

Suomi on ulkomaankauppaa käyvä avotalous. Pienenä maana, osana EU-aluetta ja yhteisvaluuttaa Suomella ei ole mahdollisuutta esimerkiksi rahapolitiikalla helpottaa tilannetta. Velkaan on suhtauduttava vakavasti.

Massiivisesta velasta johtuvat korkomenot ovat nousemassa ensi vuoden aikana 4,5 miljardiin euroon. Tämä summa ylittää puolustusvoimien toimintamenojen ja materiaalihankintojen kokonaisuuden. Tällä hetkellä ei ole nähtävillä merkkejä korkojen nopeasta laskusta. Korkomenojen odotetaan kasvavan 6,3 miljardiin vuosikymmenen loppuun mennessä. Summalla voisi kattaa lähes kaikki perusopetuksen kulut. Korkomenot ovat budjetin turhin momentti, jonka kasvu riistäytyy käsistä ilman sopeutustoimia.

Kuten valtiovarainministeriön virkapuheenvuorossa 2026 todetaan, Suomella on julkisen talouden ja velan hoitamisessa vahva historia, joka voi pitää yllä kansainvälisten sijoittajien luottamusta maan kykyyn hoitaa asiansa. Sopeutustoimiin sitoutumisella on merkitystä siihen, kuinka hyvin Suomen kykyyn hoitaa julkista velkaansa luotetaan. Tällä taas voi olla merkittäviäkin vaikutuksia rahoituksen hintaan ja saatavuuteen. Tätä luottamusta ei voi vaarantaa ilman korkeita kustannuksia.

Lisäksi on **varauduttava yllättäviin menoihin**, mikäli negatiivisemmat skenaariot mm. turvallisuudessa tai globaalissa taloudessa toteutuvat. Turvallisuuteen ja kriisinkestävyyteen on edelleen panostettava. Jonkin verran pelivaraa on jätettävä tärkeimpiin kestävää kasvua tukeviin toimiin. Talouden kasvun vahvistuminen voi hieman vähentää sopeutustarvetta mm. verotulojen lisääntymisen kautta.

Osana **EU-vaikuttamista** on pyrittävä torjumaan tai maltillistamaan esityksiä, jotka lisäisivät kustannuksia julkiselle taloudelle ja heikentäisivät tarpeettomasti EU:n ja/tai Suomen kilpailukykyä. Esimerkiksi EU:n budjetin kasvusta tai EU:n ennallistamisasetuksesta julkiselle sektorille aiheutuvia lisäkuluja ei ole aina huomioitu arvioissa julkisen talouden tilanteesta ja tulevasta sopeutustarpeesta. EU-sääntely lisää myös esimerkiksi kuntien ja viranomaisten hallinnollista kuormaa ja sitä kautta kuluja.

Kun julkisen talouden liikkumavara tiukkenee, yksityisen sektorin toiminnan ja yksityisen rahoituksen merkitys kasvaa. Kansalaisten oma vastuu itsestään ja toisistaan lisääntyy, mutta tämä ei ole pelkästään negatiivinen asia. Säästöt eivät tarkoita hyvinvointiyhteiskunnan alasajoa tai palveluiden merkittävää supistamista. Kuluvalla hallituskaudella vuotuiset **sosiaali- ja terveyspalveluiden menot ovat kasvaneet merkittävästi** (noin 4,5 mrd). Kasvuvauhtia on säästöillä pyritty hillitsemään ja tätä on jatkettava. Merkittävä osa sopeutustoimista on menojen kasvun hillintää.

Sopeuttamisessa on ensi vaalikaudella toimittava **etupainotteisesti**. Osa esitetyistä säästötoimista vaikuttaa pidemmällä aikavälillä, osa nopeammin. Lisäksi seuraavalla hallituskaudella on **vältettävä päätöksiä**, jotka merkittävästi heikentävät eri elinkeinoelämän sektoreiden toimintaedellytyksiä ja talouskasvua.

Kristillisdemokraatit ei sulje sopeuttamisessa mitään keinoa, kuten verotusta kategorisesti pois. Suomen veroaste on kuitenkin jo korkea, joten työhön, yrittämiseen ja kansalaisten arkeen kohdistuvaa verorasitusta ei ole mahdollista merkittävästi kiristää. Myöskään perusturvaa ei voida leikata ilman, että tällä olisi vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin ja yksityiseen kulutukseen ja sitä kautta koko kansantalouteen ja BKT:hen.

Sopeutusten pääpaino täytyy olla leikkauksissa. Talouskasvun kannalta menoleikkaukset ovat veronkorotuksia vähemmän haitallinen tapa sopeuttaa julkista taloutta. Verotus ohjaa käyttäytymistä ja hyvänä periaatteena on, että mitä halutaan vähemmän, verotetaan enemmän – ja päinvastoin.

ESITYKSIÄ SOPEUTUSTOIMIKSI

Vaikutusarviot pohjautuvat valtiovarainministeriön meno- ja rakennekartoitukseen ja verokartoitukseen niissä kohdin missä mahdollista. Osa laskelmista perustuu arvioon. Sopeutustoimien arvioidut vaikutukset on pääsääntöisesti ajateltu vuoden 2031 tasossa.

Valtionhallinnon uudistus: Valtionhallinnon (ml. virastot ja muu välillinen valtionhallinto) uudistuksella, valtionapuviranomaisten fuusioilla, valtionhallinnon ICT-toimintojen, henkilöstöhallinnon ja hankintatoimen keskittämisellä sekä lupa- ym. maksujen tuomisella kustannusvastaavalle tasolle, samoin kuin Senaatti-kiinteistöjen toiminnan tarkastelulla ja muulla valtion toimitilojen järkeistämisellä tavoitellaan **vähintään miljardin** euron säästöjä 2031 mennessä. Hallinnon uudistusten säästövaikutukset syntyvät hitaasti ja painottuvat hallituskauden loppupuolelle, joten suunnittelu ja toteuttaminen pitää aloittaa heti hallituskauden alussa.

Julkisen sektorin henkilöstökulut: Valtionhallinnossa henkilöstöä vähennetään eläkepoistumaa hyödyntämällä. Lisäksi valtiolla luovutaan ensimmäisen sairaspäivän palkallisuudesta. Julkisen sektorin pisimmät vuosilomat tuodaan muiden sektoreiden tasolle (38 -> 30pv). Muutokset vuosilomiin ja karenssipäiviin edellyttävät työmarkkinaosapuolten sopimusta asiasta. Julkisen sektorin henkilöstömenoista tavoitellaan yhteensä **miljardin euron** vuosittaisia säästöjä v. 2031 tasolla.

Hyvinvointialueet: Sosiaalitoimen ja terveydenhuollon menot kasvavat myös seuraavan hallituskauden aikana. Menojen kasvua hillitään hyvinvointialueiden rahoituslain uudistuksella, kiinteistömenoja karsimalla, tietojärjestelmiä ja tukipalveluita keskittämällä sekä toimintoja järkeistämällä (tavoite **1400 M€** säästö) ja noin 25 % leikkauksella HVA-indeksiin (tavoite **830 M€** leikkaus menojen kasvuun vuonna 2031). Hyvinvointialueiden rahoitus vuonna 2026 on yhteensä noin 27,1 mrd. euroa.

Hyvinvointialueiden kiinteistömenoja karsitaan tiloja järkeistämällä ja keskittämällä kiinteistöt hyvinvointialueiden omistamaan Maakuntien tilakeskukseen (400 M€). Tukipalveluita yhdistämällä ja vahvistamalla erikoissairaanhoidon työnjakoa etsitään säästöä. Yhteistyöalueiden työnjakoa vahvistetaan. Yhteistyötä jarruttavia lainsäädännöllisiä ja taloudellisia esteitä on purettava. Vähähyötyisiä hoitoja karsitaan. Lisäsäästöjä etsitään myös teknologisista ratkaisuista (kirjaaminen)

sekä ikääntyneiden hoivan palveluketjujen ja ympärivuorokautisen hoidon järkeistämisestä. Hyvinvointialueiden hankeavustuksia vähennetään. Lisäksi hyvinvointialueiden hallintoa karsitaan ja terveydenhuollon alempiasteinen normisto käydään läpi. Hyvinvointialueiden rahoitusmallin uudistamisesta esitetään lisää alempana.

Kela-korvaukset: Yksityislääkärikäyntien ja itsehoitolääkkeiden korvaustasoja leikataan 50 %:lla. Matkakustannusten Kela-kyydin omavastuu nostetaan 5 eurolla (30 euroon). Lisäksi selvitetään Kela-kyytien siirto hyvinvointialueiden järjestämis- ja rahoitusvastuulle. Säästö yhteensä noin **70 M€.**

Kuntarakenne: Kuntien yhteistoiminnan edellytyksiä parantamalla ja rakenteellisilla uudistuksilla tavoitellaan kuntasektorilta noin **200 M€** säästöjä vuonna 2031. Valtionosuudet, perusopetus ja kuntien peruspalvelut suojataan indeksileikkauksilta. Säästöpotentiaali kuntataloudessa voi pidemmällä aikavälillä olla suurempi. Pelkästään kuntien kiinteistöjä järkeistämällä olisi VM:n arvion mukaan saavutettavissa jopa 800 M€ säästöt. Kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmän uudistaminen on myös välttämätöntä mm. sote-siirtoeristä irtautumiseksi.

Puolustusmenot: Puolustusmenojen ja puolustustarvikkeiden kustannusten nousua hillitään indeksijäädytyksellä. Puolustukseen ja varautumiseen liittyvien hankintojen osittaiseen rahoittamiseen luodaan pitkän maturiteetin varautumisobligaatio. Indeksisäästön vaikutus **670 M€** v. 2031.

> ”*Julkisen talouden mittava sopeutustarve voi edellyttää väliaikaista tinkimistä puolustusmenoja koskevasta tavoitteesta seuraavan hallituskauden aikana.*”
> (VM meno- ja rakennekartoitus)

Valtiovarainministeriön mukaan turvallisuusympäristön heikentymisen seurauksena puolustusmäärärahoja on lisätty merkittävästi, mikä on edelleen kasvattanut materiaalihankintoihin liittyvää siirtyvää erää. Puolustusmateriaalihankintojen osalta vuodelle 2026 siirtynyt erä oli 2,4 mrd. euroa, kun alkuperäisessä kuluvan vuoden talousarviossa uutta määrärahaa myönnettiin 1,5 mrd. euroa. Puolustusmäärärahojen kasvu ja puolustusmarkkinoiden kiristynyt tilanne ovat johtaneet siihen, ettei hankintoja ole pystytty toteuttamaan alun perin suunnitellussa aikataulussa. Tästä on seurannut siirtyvien erien kasvu.

Sosiaaliturva: Alle 58-vuotiaiden ansiosidonnaisen 400 pv maksimikestoa lyhennetään 300 vuorokauteen. Toimeentulotukeen tehdään mm. Tanskan mallin mukainen ikäporrastus, joka rajaa alle 30-vuotiaiden lapsettomien tukea. Elatustuen valtion osuuden harkinnanvaraisuutta lisätään.

Sosiaaliturvan uudistamista on seuraavalla hallituskaudella jatkettava. Yleistuen osalta (vrt. KD:n kannustava perusturva -malli) tavoitellaan täysin portaatonta järjestelmää, jossa kannustinloukkuja ei synny, eikä suojaosia siksi enää tarvita. Uudistuksen odotetaan lisäävän työssäkäyntiä ja vähentävän sosiaalietuuksien tarvetta pitkässä juoksussa. Portaattomaan yleistukimalliin siirtymällä tavoitellaan arviolta 150 M€ säästöä vuoteen 2031 mennessä. Säästö ei perustu etuusleikkaukseen vaan sosiaaliturvan tarpeen vähenemiseen. Keskeiset sosiaalietuudet suojataan muutoin leikkauksilta ja indeksisäästöiltä. Kokonaisuus yhteensä noin **400 M€**.

Eläkkeet: Takuueläkkeen maassaoloehto yhdistetään kansaneläkkeen tasolle (noin **34 M€** säästö). Opiskelujen aikaisesta eläkekertymästä luovutaan (ei säästötavoitetta 2031 mennessä). Muita leikkauksia eläkkeisiin ei tehtäisi. Kts. myös alempana.

Yleisradio ja kansalliset taidelaitokset: YLE:n ja kansallisten taidelaitosten indeksin jäädytysten lisäksi YLE:n toimintamenoihin tehdään 150 M€ säästö. Yhteensä säästö noin **232 M€**.

Varhaiskasvatus: Maksuttoman varhaiskasvatuksen tulorajaa lasketaan 20 %:lla. Tämä toisi pienen maksun yli 4058 €/kk tienaaville perheille. Maksuttomuuden perustana olevien tulojen ylärajaa korotettiin viimeksi vuoden 2023 alussa. Lisäksi luovutaan vuonna 2030 tulossa olevista kiristyksistä varhaiskasvatuksen koulutusvaatimuksiin. Yhteensä noin **100 M€** säästö.

Opetustoimi: Toteutetaan toisen samantasoisen korkeakoulututkinnon maksullisuus (100 M€). Opiskelijoiden asumislisä harmonisoidaan alueellisesti ja ulkomaisten opiskelijoiden valtionosuutta leikataan. Toisen asteen opintojen oppimateriaalille tuodaan omavastuu 50 €/lukukausi. Luovutaan yhdestä koululääkärin ja terveydenhoitajan tarkastuksesta palaten muiden pohjoismaiden tasolle. YTHS:n maksua korotetaan 50 euroon lukukaudessa. Perusopetuksen nykyisestä tasa-arvorahasta puolet kohdennetaan lähikoululisään, jolla pystytään tukemaan erityisesti haja-asutusalueiden elinvoiman kannalta tärkeää kouluverkkoa. Kokonaisuus yhteensä noin **240 M€**.

Kehitysyhteistyö ja ulkoasiainhallinto: Kehitysyhteistyömenoja leikataan 200 M€. Leikkaukset kohdistetaan kahdenväliseen ja monenkeskiseen kehitysyhteistyöhön suojaten kotimaisten kansalaisjärjestöjen toiminta. Lisäksi kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuja leikataan 10 % (25 M€ säästö kohdistuen useille hallinnonaloille), edustustoverkosta tavoitellaan noin 3 M€ säästöä ja siviilikriisinhallintaa leikataan 5 M€. Suurlähetystöjen henkilöstöeduista (verovapauksista) luovutaan. Kokonaisuus yhteensä **248 M€**.

TKI-rahoitus: Muutetaan TKI-rahoituslakia siten, että rahoituslaissa huomioidaan innovaatiotoiminta ja kaupallistaminen nykyistä paremmin. Lain vaatimaa TKI-rahoituksen kasvua leikataan **600 M€** v. 2031 tasossa.

Yritystuet: Leikataan ”juustohöylällä” kaikkia suoria yritystukia (pois lukien maatalouden tuet) 20 %, luovutaan viihdemerenkulun henkilöstötuesta sekä tarkastellaan yritysten verotukien kokonaisuutta. Business Finlandin T&K-rahoituslain ulkopuolisia, innovaatio- ja muita yritystukia leikataan 25 M€. Väylämaksut nostetaan asteittain omakustannustasolle (noin 40 M€ tulonlisäys). Yhteensä yritystuista tavoitellaan noin **205 M€ säästöä**.

Muut säästöt: Eduskunnan ”joululahjarahoista” luovutaan (50 M€); Poliittisten ja ammattijärjestöjen opintokeskusten ja poliittisten opiskelijajärjestöjen tuet lakkautetaan (15 M€); käännös- ja tulkkauspalveluihin yli 3 v maassa asuneille tuodaan 10 € omavastuukorvaus (7 M€).

Pääomatulot: Sitran sijoitustuottojen ohjaaminen osaksi valtion budjettitaloutta (70 M€/a) ja TESI:n osinkojen 50 M€/a tuloutus valtiolle. **Yhteensä 120 M€/a**.

* * *

Arvonlisäverotuksen uudistus: Valtiontalouden sopeutukseen tarvitaan väistämättä joitakin verotoimia. Esitämme arvonlisäverotuksen uudistamista periaatteella, että arvonlisäverokannoissa verotetaan nykyistä kevyemmin elämisen kannalta välttämättömiä hyödykkeitä. Matalampien tuloluokkien sekä lapsiperheiden kulutus kohdentuu myös suuremmalta osin näihin hyödykkeisiin.

Nykyinen 13,5 % alv-verokanta jaettaisiin ehdotuksessamme kahteen eri verokantaan. Elintarvikkeet, lääkkeet, vaipat, rehut, terveyssiteet ja inkontinenssisuojat siirrettäisiin uuteen alempaan 12 % verokantaan. Muut 13,5 % kannassa olevat hyödykkeet (esim. kirjat, kulttuuripalvelut, majoitus- ja ravintolatoiminta, henkilökuljetuspalvelut) nostettaisiin 17 % alv-verokantaan, johon myös nykyisin omassa 10 % alv-verokannassa olevat sanoma- ja aikakausilehdet siirrettäisiin. Yleistä korkeinta alv-verokantaa nostettaisiin 0,5 %, yksiköllä, eli se olisi jatkossa 26 %. Esityksen mukainen arvonlisäverouudistus lisäisi arvonlisäverotuottoja 200 miljoonaa euroa. Lisäksi ylimpään alv-kantaan sidottu vakuutusmaksuvero tuottaisi 23 miljoonaa euroa nykyistä enemmän. Uudistuksen verotuloja lisäävä vaikutus kaikkiaan **223 miljoonaa euroa**.

Ansiotuloverotus: Ansiotuloveron indeksitarkistus jätetään tekemättä vuoden 2028 osalta. Ansiotuloverotuksen indeksitarkistuksen osalta kenenkään verotus ei kiristy, mikäli palkka ei nouse. Indeksitarkastuksen tekemättä jättämisellä tavoitellaan **815 M€ verotulojen kasvua**.

Perheverotus: Valmistellaan vapaaehtoinen porrastettu perheverotusmalli, jossa perheen tulot verotettaisiin yhtenä kokonaisuutena porrastaen lapsiluvun mukaan. Yhteisverotus toteutuisi täysimääräisesti kolmen alaikäisen huollettavan kohdalla. Perhe voisi halutessaan säilyttää yksilöverotuksen. Järjestelmän oikeudenmukaisuus yksinhuoltajia kohtaan varmistettaisiin lapsivähennyksellä. Nykyisestä lapsivähennyksestä pidetään kiinni. **Malli vähentäisi valtion verotuloja noin 82 M€ vuodessa**.

Liikenteen verotus: KD esittelee erikseen myöhemmin oman ehdotuksensa liikkumisen verotuksen kokonaisuudistukseksi, mutta sille ei ole tässä laskelmassa arvioitu verotuottotavoitetta. Täsmätoimina ovat raideliikenteen sähköverotukien poisto, ulkomaisen virtuaalisen biokaasun verotus ja päästöttömien työsuhdeautojen verohuojennoksen poisto. Liikenteen verotuotot **yhteensä 54 M€.**

Lähdevero: Säätiöiden ym. verovapaiden toimijoiden pääomatulot tuodaan 5 % lähdeveron pariin. Lisäksi nostetaan korkotulojen lähdeveroa 1 prosenttiyksiköllä. Yhteensä **41 M€.**

Haittaverot: Peruutetaan olutveron kevennys ja harmonisoidaan viinien verotus. Rajataan pienpanimotuki aitoihin pienpanimoihin ja indeksoidaan virvoitusjuomavero. Alkoholin ja tupakkatuotteiden etätuonnin valvonnan tehostamisella tavoitellaan 200 M€ lisäverotuloja. Nikotiinipussien veroa korotetaan ja tuodaan terveysperusteinen vero lisätylle sokerille (100 M€). Yhteensä haittaverojen kokonaisuus **446 M€.**

Yhteensä KD:n esitys tarkoittaa noin 9000 M€ sopeutuskokonaisuutta, josta menosäästöjen osuus on noin 7500 M€ ja veronkorotusten osuus noin 1500 M€.

MUITA SOPEUTUSTOIMIA JA RAKENTEELLISIA UUDISTUKSIA, JOILLE EI OLE LASKETTU VAIKUTUSARVIOTA

Hyvinvointialueiden rakenneuudistus

Hyvinvointialueiden rahoitusmalli on välttämätöntä uudistaa. KD:n esitys pähkinänkuoressa:

- Noin 90 % sote-rahoituksesta jaetaan palvelutarpeen mukaan. Diagnoositiedot korvataan väestömittareilla (ikä, tulotaso, työttömyys).
- Poistetaan kuntien menohistoriaan perustuvat siirtymätasaukset ja erillinen asukasluku-perusteinen osuus (nykyisin 13 %).
- Vahvistetaan HYTE-kerrointa. Muut olosuhdetekijät säilytetään, vieraskielisyys poistetaan (noin 2 %, yli 500 milj. € alueiden välillä).
- Palveluiden painopisteiksi omalääkäri ja omatiimi sekä sairaalaverkon työnjako ja resurssien suuntaaminen perusterveydenhuoltoon. Potilastietojärjestelmät keskitetään valtakunnallisesti.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden normisto

Sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottavuutta ja vaikuttavuutta on tarpeen parantaa. Käydään läpi koko terveydenhuollon alempiasteinen normisto (THL ym). Määritellään sosiaali- ja terveyspalveluiden kansallinen palvelulupaus, joka kuvaa mitkä sosiaali- ja terveyspalvelut sekä hoidot jokaiselle suomalaiselle taataan julkisella rahoituksella. Nyt palvelujen saatavuudessa on alueellisia eroja, eikä kansalainen aina tiedä, mitä hänellä on oikeus odottaa.

Huoltovarmuuden ja varautumisen puutteiden paikkaamiseen lisärahoitusta obligaatioilla

Suomen puolustusmenot ovat kasvaneet huomattavasti ja ovat tänä vuonna noin kuusi ja puoli miljardia. Puolustusvoimilla on myös merkittävät tilausvaltuudet. Lisäksi käynnissä on sotilaalliseen liikkuvuuteen liittyviä infrahankkeita ja muuta varautumista. Sotilaallinen konflikti tai kyberisku lähialueella on riski, johon on nykyisessä maailmantilanteessa varauduttava. Lisäksi Suomea sitovat Naton velvoitteet. Joissain maissa puolustushankintoja rahoitetaan tänäänkin puolustuslainoilla.

Pitkän maturiteetin varautumisobligaatioilla mahdollistetaan yritysten ja kansalaisten osallistuminen kohdennettuihin huoltovarmuutta ja puolustuksellista varautumista parantaviin toimiin. Obligaatioihin tulevat varat saisi jokainen osallistuja kohdentaa haluamiinsa kohteisiin eri vaihtoehdoista, esim. alueelliset varautumishankkeet, elintarvike- ja lääkehuolto, väestönsuojien parantaminen, varavoima, siviilikohteiden droonipuolustus sekä muut kohdennetut maanpuolustukseen liittyvät hankinnat ja sotilaallisen liikkuvuuden infrahankkeet. Vapaaehtoisten rahoitusmallien tarkoitus mahdollistaa puolustusmenojen ylläpitäminen tavoiteuralla ja samalla säästöjen tavoittelun puolustusmenojen indeksijäädytyksellä.

Eläkejärjestelmä

Ylimmän eläkeiän poistolla voidaan jonkin verran lisätä työvoiman tarjontaa. Lisäksi selvitetään YEL:n, MyEL:n ja MEL:n yhdistäminen VER:iin sekä SITRAN pääoman käyttöä YEL:n rahastoivan eläkejärjestelmän kehittämiseen.

Dataveron selvittäminen

Työn ja tuotannon murros luo haasteita verojärjestelmälle. Jossain vaiheessa on edessä verotuksen painopisteen asteittainen siirtäminen työn, kulutuksen ja pääomien verotuksesta datan käytön, digitaalisen liiketoiminnan ja automaation tuottaman arvon verottamiseen. Suomessa ei veroteta digitaalisia palveluita tai datan siirtoa tai sen luomaa lisäarvoa tällä hetkellä lainkaan, meillä ei ole dataan liittyvää verolainsäädäntöä, ohjeita tai laajaa yksimielisyyttä siitä, miten dataan perustuvaa liiketoimintaa ja itse dataa voidaan verottaa. Noin puolella Euroopan OECD-maista on ehdotettu tai toteutettu digitaalisten palveluiden vero eli digital services tax (DST). EU:lla ei myöskään ole yhteistä, harmonisoitua “digiveroa”. Selvitetään digipalveluiden verotuksen ja datatalousmaksun tai dataan kohdistuvan veron nopea käyttöönotto (ensi vaalikaudella) Suomessa sekä seurataan samalla EU-tason kehitystä EU:n omien varojen osalta.

Ranskassa verotetaan digitaalisten palvelujen liikevaihtoa (3 % GAFA-vero, 2019 alkaen) joka kohdistuu suurten yritysten digitaaliseen kohdennettuun mainontaan ja välitysalustojen palveluihin. Veron laskennan pohjana käytetään esim. mainontaa varten tehdystä käyttäjädatan siirrosta tai myynnistä saatua liikevaihtoa.

Iso-Britannian vero kohdistuu määriteltyihin hakukone-, sosiaalisen median ja verkkokaupan välityspalveluihin. Veron rakenne liittyy siihen, missä käyttäjät ovat ja missä digitaalinen toiminta saa taloudellista arvoa. Digiverojen tasot Euroopassa liikkuvat 1,5–7,5 %:ssa. Osana tullisopimusneuvotteluja Yhdysvaltojen kanssa Sveitsi on tehnyt sopimuksen, jossa se sitoutuu pidättäytymään digipalveluiden verottamisesta (kansallisin toimin, pl. OECD Pilari I). Maan digipalveluiden verotus toimii yritysverotuksen ja ALV:n kautta, kuten nyt Suomessakin.

Datakeskus- / infrastruktuurivero Saksassa ehdotetussa mallissa verotulot jaettaisiin kunnille pääosin sähköliitäntäkapasiteetin ja työpaikkojen määrän perusteella. Tässä mallissa verotus siis kohdistuu infraan eikä dataan. Saksassa kunnat ovat usein kieltäytyneet datakeskusprojekteista, koska nykyisellä yritysveromallilla ne eivät hyötyisi merkittävästi verotuloista eikä työpaikoista. Liittovaltion tasolla taas halutaan edistää projektien houkuttelevuutta kunnille muuttamalla verotulojen allokointia niille edullisemmaksi.